

БУКВАР ЗДРАВЛЯ

**SPELLER
OF HEALTH**

2022

Поздрављамо вас наши мали другари!

Традиционално, заједно већ девету годину заредом, обиљежавамо Свјетски дан заштите животне средине.

Влада Краљевине Шведске биће домаћин Свјетског дана заштите животне средине 2022. године, у партнерству са Програмом Уједињених нација за животну средину (УНЕП).

2022. године обиљежава се 50 година од прве Конференције Уједињених нација о животној средини људи, која је одржана 1972. године. Стокхолмска конференција, која је довела до стварања УНЕП-а, одржава се 5. јуна сваке године, као Свјетски дан заштите животне средине.

Свјетски дан заштите животне средине 2022. године, одржаће се под темом „Само једна планета Земља“, са нагласком на потребе да се обитава у складу са природом, доносећи трансформативне промјене, кроз политике и наше изборе, према чистијем и зеленијем начину живота.

Greetings, our little friends!

Traditionally, for the ninth year in a row, we are celebrating World Environmental Day together.

The Government of the Sweden will host World Environment Day 2022, in partnership with the UN Environment Program (UNEP).

In 2022, it will be fifty years since the first United Nations conference on the human environment – the 1972 Stockholm Conference. Stockholm

Слоган „Само једна планета Земља“ био је мото стокхолмске конференције одржане 1972. године. Педесет година касније, овај мото се показао истинитим. Ова планета је наш једини дом чије ограничене ресурсе човјечанство мора чувати.

Шведска, као домаћин Свјетског дана заштите животне средине 2022. године, у прво план ће истаћи потребу да се најхитније предузму неопходне мјере о брзи за животну средину, те представити глобалне напоре у рјешавању климатске и природне кризе.

Према УНЕП-овом извјештају под називом „Склапање мира с природом“, објављеним раније ове године, трансформација друштвених и економских система значи побољшање нашег односа према природи, разумијевање њених вриједности и стављање тих вриједности у средиште доношења одлука.

Овогодишња тема Свјетског дана заштите животне средине, која ставља природу и човјека у центар еколошког дјеловања, подсећа нас на неопходност да радимо на заштити наше животне средине и подстиче нас на глобалне напоре како би поново изградиле боље и зеленије животно окружење.

Ваш професор Гроссић

Conference led to the creation of UNEP, and is designated on 5 June every year as World Environment Day.

World Environment Day 2022 will be held under the theme “Only One Earth”, highlighting the need to live sustainably in harmony with nature, by bringing transformative changes through policies and our choices, towards cleaner and greener lifestyles.

“Only One Earth” was the slogan for the 1972 Stockholm Conference. 50 years on, the slogan holds true. This planet is our only home whose finite resources must be protected by humans.

As a proud host of 2022 World Environment Day, Sweden will highlight the need to take urgent action and necessary measures on environmental care, and present global efforts to address the climate and natural crisis.

According to UNEP’s “Making Peace with Nature” report, issued earlier this year, social and economic systems transformation means improving our relationship with nature, understanding its value and putting that value at the heart of decision making.

The theme of this year’s World Environment Day puts nature and people at the center of the environmental work and reminds us of the need to work to protect our nature and encourages us on global efforts to rebuild a better and greener living environment.

Your Professor Grossic

**WORLD
ENVIRONMENT
DAY 2022**

**Sweden
Sverige**

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА

PLANET EARTH

Земља је трећа планета по удаљености од Сунца и једина позната планета у свемиру на којој постоји живот.

Истражујући стијене наше планете, научници су мишљења да је цијели Сунчев систем настао у једном процесу и процијенили су да је Земља стара око 4,5 милијарди година.

Гравитација Земље међусобно дјелује са другим објектима у свемиру, посебно са Сунцем и Мјесецем, јединим природним сателитом Земље. Гравитационо дјеловање између Земље и Мјесеца узрокује океанске плиме и осјеке, стабилизује оријентацију Земље око своје осе и постепено успорава исту.

Земља је најгушћа планета у Сунчевом систему и највећа од стјеновитих планета.

Као и све планете Сунчевог система, Земља кружи око Сунца. И то ради озбиљном брзином – у ствари око 30 километара у секунди! Потребно је 365 дана (једна година) да би Земља завршила једну пуну орбиту.

Земља је једина планета без очигледних кратера, једина са текућом водом, једина са обиљем кисеоника у атмосфери - и једина планета на којој је живот еволуирао.

Earth is the third planet from the Sun and the only place in the known universe confirmed to host life.

Due to geological research, scientists are of the opinion that the solar system was formed in one process, and they estimated that Earth is about 4.5 billion years old.

Earth's gravity interacts with other objects in space, especially with the Sun and Moon, the only natural satellite of Earth. The gravitational action between Earth and the Moon causes ocean tides and ebbs, stabilizes Earth's orientation around its axis and gradually slows it down.

Earth is the densest planet in the solar system and the largest of all terrestrial planets.

Like all the planets in the solar system, Earth revolves around the Sun at a high speed. It covers this route at a speed of nearly 30 km per second! It takes 365 days (one year) for Earth to complete one full orbit.

Earth is the only planet without obvious craters and the only one to have consistent, stable bodies of liquid water on its surface. No other planet in the solar system has an atmosphere loaded with free oxygen. Also, Earth is the only planet where life has evolved.

На Земљи имамо различита годишња доба: прољеће, лето, јесен и зима. То је због тога што је Земља нагнута за 23,4 степена око своје „осе“. Земљина оса је имагинарна линија која пролази кроз центар Земље, од Сјеверног пола до Јужног пола. То проузрокује да су различити дијелови Планете нагнути према Сунцу у различито доба године (или у различито вријеме током његове орбите).

Земља се окреће око своје осе због чега имамо дан и ноћ! Како се планета ротира, страна окренута према Сунцу прима дневну свјетлост, а друга је у тами.

Земљина „атмосфера“ је веома важна за одржавање живота на њој. Атмосфера је огроман гасни покривач - углавном кисеоник и азот — обавијена је око Земље, штити нашу планету од јаких сунчевих зрака. У исто вријеме, атмосфера помаже да температура на Земљи буде пријатна за жива бића — а штити нас и од метеора!

Земља је једина планета Сунчевог система гдје вода може да опстане у течном стању.

Око 71% површине Земље је покривено водом, углавном океанима. Дијелимо их на пет океана: Тихи океан, Атлантски океан, Индијски океан, Сјеверни ледени океан и Јужни океан.

Преосталих 29% земљине површине је копно, а чине га континенти и острва која имају бројна језера, ријеке и друге изворе воде који доприносе хидросфери. Већина поларних подручја Земље покривена је ледом, укључујући ледену плочу Антарктика и морски лед Арктика. Унутрашњост Земље је активна са унутрашњим језгром од чврстог гвожђа и течним спољашњим језгром који генерише магнетско поље Земље и конвекциони мантил (омотач земљиног језгра) који покреће тектонске плоче. Магнетско поље заједно са атмосфером, штити од радијације, штетне по жива бића која насељавају планету. Атмосфера такође служи као штит за одбијање мањих метеороита, јер пролазећи кроз атмосферу, они сагоре прије него што стигну до Земљине површине.

Током првих милијарди година историје Земље, живот се појављивао у океанима и почео је да утиче на атмосферу и површину Земље, што доводи до пролиферације (умножавања) аеробних и анаеробних организама. Неки геолошки докази показују да се живот појавио прије 4,1 милијарде година.

Преко 99% свих врста које су икада живјеле на Земљи су изумрле. Проције броја врста на Земљи данас се веома разликују.

Седм највећих копнених подручја на Земљи зовемо континентима. Неки континенти су међусобно повезани, неки су самостални и сасвим окружени водом. Континенти су: Европа, Азија, Африка, Сјеверна Америка, Јужна Америка, Аустралија и Антарктик.

Највећи континент је Азија који представља трећину цијелог копна и у њој станује половина свјетског становништва.

Преко 7,9 милијарди људи живи на Земљи и њихов опстанак зависи од њене биосфере и њених природних ресурса. Људи су развили различита друштва и културе и формирали око 200 суверених држава.

We have different seasons on Earth: spring, summer, autumn and winter. The seasons happen because of Earth's axial tilt of about 23.4 degrees. Earth's axes is an imaginary straight line running through the center of Earth, from the North Pole to the South Pole. This causes leaning of different parts of the Planet towards the Sun, at different times of the year (or at different times during its orbit).

Day and night happen due to Earth rotating on its axis. As Earth continues its spin, the side facing the Sun receives daylight, and the other one is in darkness.

A very important benefit Earth's atmosphere provides is protecting life on this planet. The atmosphere is a huge blanket of gasses, largely made up of nitrogen and carbon dioxide gases. It is wrapped around Earth, protecting our planet from the Sun's strong rays. At the same time, the atmosphere helps keep Earth's temperature comfortable for living beings, and it protects us from meteors, too!

Earth is the only celestial body known to have stable bodies of liquid water on its surface.

Nearly 71% of Earth's surface is covered by water, oceans mostly. We divide them into five oceans: the Pacific Ocean, the Atlantic Ocean, the Indian Ocean, the Arctic Ocean and the Southern Ocean.

The remaining 29% of Earth's surface is covered by land which consists of continents and islands that have numerous lakes, rivers and other water sources that contribute to the hydrosphere. Our planet's polar regions are mostly covered with ice, including the Antarctic ice sheets and the Arctic sea ice. The interior of Earth is active with an inner core of solid iron and a liquid outer core whose flow generates Earth's magnetic field and the mantle convection (Earth's mantle core) that moves tectonic plates. Earth's magnetic field, together with the atmosphere, protects against radiation that harms living creatures inhabiting our planet. The atmosphere also shields us from small meteoroids. When meteoroids pass through the atmosphere, they burn before they arrive to Earth's surface.

During the first billion years of Earth's history, life appeared in oceans and began to affect Earth's atmosphere and surface, which leads to the proliferation (reproduction) of aerobic and anaerobic organisms. Some geological evidence shows that life appeared 4.1 billion years ago.

Over 99% of all species that have ever lived on Earth have become extinct. Estimates on the true number of species varies greatly.

Seven largest land areas on Earth are called continents. Some of the continents are interconnected, and some of them are independent and completely surrounded by water. These seven regions are: Asia, Africa, North America, South America, Antarctica, Europe, and Australia.

Asia is the largest of the world's continents, covering one-third of Earth's land. Approximately, one-half of the world's population lives in Asia.

The world's population is more than 7.9 billion people. These people depend on our planet's biosphere and natural resources. People have developed different societies and culture and established about 200 sovereign states.

ИСТОРИЈА ЗЕМЉЕ

HISTORY OF EARTH

Научници су успјели да реконструишу детаљне информације о прошлости наше планете.

Земља и друге планете Сунчевог система формирале су се прије око 4,5 милијарди година од соларне маглине, то јест из облака звјездане прашине и гаса у облику диска који су заостали након формирања Сунца. Земља је првобитно била растопљена маса, да би се потом формирао спољни омотач планете Земље (Земљина кора) услед хлађења. Истовремено са формирањем коре почела се акумулирати вода у атмосфери.

Мјесец је настао убрзо након тога, вјероватно као резултат судара Земље и њене „сестре близнакиње“ Теје, с којом је дијелила орбиту и која је била величине Марса. Нешто од те масе се спојило са масом Земље а дио је избачен у свемир, али довољно да би се формирао Мјесец.

Scientists have managed to reconstruct detailed information about the past of our planet.

Earth and other planets in the solar system were formed together, 4.5 billion years ago, from the solar nebula, clouds of stardust and the disk-shaped gas that remained after the formation of the Sun. Earth's mass was originally melted. That is how it was created an outermost shell of the planet (Earth's crust), due to cooling. Simultaneously with the formation of the crust, water began to accumulate in the atmosphere.

The moon formed shortly thereafter, probably as a result of Earth's collision with her "twin sister" Theia. These two planets shared an orbit but Theia was Mars-sized. Some of its mass has merged with the mass of Earth but one part was ejected into space, enough to form the Moon.

СТРУКТУРА И САСТАВ ЗЕМЉЕ

THE STRUCTURE AND COMPOSITION

Земља је пета планета по величини у Сунчевом систему. За разлику од неких других планета, Земља није гасовити цин, каква је на примјер планета Јупитер, већ је терестричка (стјеновита) планета, односно планета која има чврсту површину. Термин терестрички потиче од грчке речи „terra“ што значи земља.

У сунчевом систему, ако Земљу упоредимо са остале три терестричке планете (Меркуром, Венером и Марсом), она је највећа, са највећом густином, највећом силом гравитације и најјачим магнетским пољем. Генерално, Земља се састоји од атмосфере, биосфере, хидросфере и њене унутрашње грађе испод површине.

Earth is the fifth largest planet in the solar system. Unlike some other planets, Earth is not a gas giant, as it is the planet Jupiter. Earth is a terrestrial (rocky) planet with a solid surface. The term terrestrial comes from the Greek word "Terra" which means land.

If we compare Earth with the other three terrestrial planets of the solar system (Mercury, Venus and Mars), it is the largest planet, with the largest density, the greatest force of gravity, and with the strongest magnetic field. In general, Earth consists of its atmosphere, biosphere, hydrosphere and its internal structures, below the surface.

Хемијски састав Земље

Земља је, по хемијском саставу, највећим дијелом сачињена од:

- гвожђа (32,1%),
 - кисеоника (30,1%),
 - силицијума (15,1%),
 - магнезијума (13,9%),
 - сумпора (2,9%),
 - никла (1,8%),
 - калцијума (1,5%) и
 - алуминијума (1,4%),
- док преосталих 1,2% чине остали хемијски елементи.

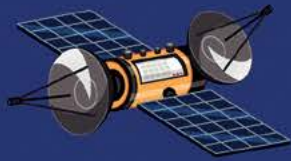
Earth's chemical composition

Earth's chemical composition is mostly made of:

- iron (32.1%),
 - oxygen (30.1%),
 - silicon (15.1%),
 - magnesium (13.9%),
 - sulfur (2.9%),
 - nickel (1.8%),
 - calcium (1.5%) and
 - aluminum (1.4%),
- while the remaining 1.2% are other chemical elements.

АТМОСФЕРА

ЕГЗОСФЕРА

ИОНОСФЕРА
ИЛИ ТЕРМОСФЕРА

МЕЗОСФЕРА

СТРАТОСФЕРА

ТРОПОСФЕРА

АТМОСФЕРА • ATMOSPHERE

Земљина атмосфера има вишеструку улогу. Она штити Земљу од мањих метеора тако што узрокује њихово потпуно сагоревање прије него што стигну до њене површине. Азот и кисеоник у атмосфери, удружени са Земљиним магнетским пољем, штите површину од радијације која би била погубна за живот. Земљина атмосфера нема тачно одређену границу, јер полако постаје све рјеђа према свемиру.

Чини је више слојева, а протеже се више стотина километара изнад површине. Састављена је од 78% азота, 21% кисеоника, 0,93% аргона, 0,03% угљен-диоксида, нешто водене паре и других гасова.

Слојеви атмосфере су:

- **Тропосфера** – најнижи и најгушћи дио атмосфере у којем се догађају све временске појаве. У овом слоју температура опада с висином. Садржи велике количине водене паре. Њена просјечна висина износи од површине Земље до 8 – 10 километара у поларним, односно 10 – 12 километара у средњим ширинама и 16 – 18 километара у екваторијалној области.

- **Стратосфера** (од 18 до око 50 km мнв) садржи озон који нас штити од штетног зрачења из свемира. Температура је у нижим слојевима стратосфере стална, а у вишим слојевима расте. Вјетрови који дувају у стратосфери достижу брзине од неколико стотина km/ч.

- **Мезосфера** (од око 50 до око 80-85 km мнв) слој је у ком долази до наглог пада температуре.

- **Јоносфера или термосфера** лежи између 80-85 километара и преко 640 километара изнад Земљине површине. Садржи јоне, наелектрисане честице. У овом слоју се под утицајем сунчевог вјетра ствара поларна свјетлост. Температура расте, све до висине 400 km.

- **Егзосфера** је прелазно подручје према вакууму. Ово је слој с врло разређеним гасом, простире се изнад 640 km висине.

Прелазна подручја између слојева атмосфере су тропопауза, стратопауза и мезопауза.

Earth's atmosphere has multiple roles. It protects our planet from small meteors, by causing them to burn completely, before they reach its surface. Nitrogen and oxygen in the atmosphere, combined with Earth's magnetic field, protect the surface from the radiation disastrous to life. Earth's atmosphere does not have a well-defined boundary layer because it is slowly becoming sparse towards the universe.

The atmosphere is divided in several different layers and rises several hundred miles above Earth's surface. It is composed of about 78% nitrogen, 21% oxygen, 0.93% argon, 0.03% carbon dioxide, water vapor and other gases.

Layers of Earth's atmosphere are:

- **The troposphere** is the lowest and densest part of the atmosphere where all the weather phenomena occur. In this layer, the temperature decreases with height. It contains large amount of water vapor. The average height of the troposphere varies from the equator to the poles. This is lowest at the poles, where it is about 10 - 12 km above the Earth's surface. It is highest (about 16 - 18 km) near the equator.

- **The stratosphere** extends upwards 18 to about 50 km ASL and contains ozone that protects us from harmful radiation from space. The temperature in the lower layers is constant, and in the higher strata it grows. Blowing winds in the stratosphere reach speeds of several hundred km/h.

- **The mesosphere**, a layer extending from 80 - 85 km ASL, is characterized by decreasing temperatures.

- **The ionosphere or thermosphere** rises from about 80-85 kilometers, and more than 640 km above the surface, to the edge of space. It contains ions, electrically charged particles. This is the layer that "holds" the Aurora Borealis. This polar light is caused by the solar wind. The temperatures increase, up to an altitude of about 400 km.

- **The exosphere** is the uppermost region of Earth's atmosphere as it gradually fades into the vacuum of space. This is a layer with very dilute gas and it extends above 640 km altitude.

The transition areas between the layers of the atmosphere are called tropopause, stratopause and mesopause.

КАКО ЈЕ ПЛАНЕТА ЗЕМЉА ДОБИЛА ИМЕ?

HOW DID EARTH GET ITS NAME?

Сваки нама познати језик има име за планету Земљу. На португалском, земља је позната као „terra“, коју Немци називају „erde“, „aarde“ од стране Холанђана и „dunya“ у Турској. За све језике са различитим именима постоји историја која објашњава зашто је име изабрано.

Сматра се да је модерно име „земља“ старо најмање 1.000 година. У почетку су Англосаксонци изабрали да именују земљу „ерда“. Англосаксонци су били људи њемачког поријекла који су освојили и окупирали Велику Британију у 5. вијеку. Стога не чуди што је англосаксонско име „ерда“ имало германско поријекло.

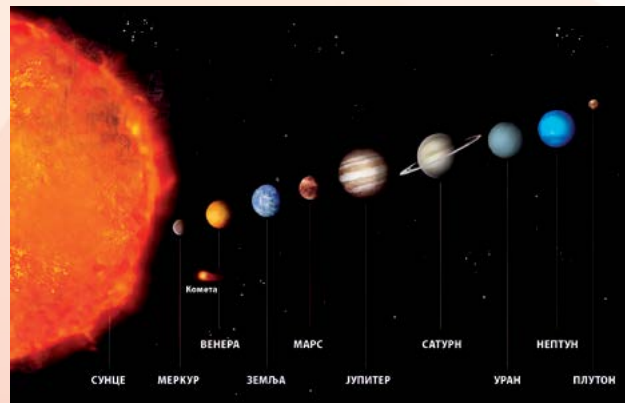
„Terra“ је још једна ријеч која је коришћена да означи земљу, која је латинског и француског поријекла.

Постоје одређене школе мишљења које имају потпуно различите теорије о поријеклу ријечи. Једна таква теорија каже да је индоевропски језик извор ријечи „земља“. Међутим, уз све теорије које су изнесене, постоји једна занимљива ствар која је јасна о Земљи. За разлику од других планета, планета Земља је једина планета чије име нема корјене у грчкој и римској митологији. Све остале планете (Венера, Меркур, Сатурн, Јупитер, Уран, Марс и Нептун) имају корјене у овим митологијама. Чак и патуљаста планета Плутон има слично поријекло.

Every language calls Earth something different. It's "terra" in Portuguese, "dünya" in Turkish, "aarde" in Dutch, and "erde" in German. For all languages with different names, there is a history that explains why the name was chosen.

The modern name "Earth" is considered to be at least 1,000 years old. Initially, the Anglo-Saxons chose to name it "erda". The Anglo-Saxons were people from Germany who conquered and occupied Great Britain in the 5th century. That's the reason why the Anglo-Saxon name "erda" was of Germanic origin.

"Terra" is another word used to denote Earth. This word originated from Latin and French.

There are certain schools of thought with completely different theories about the origin of the word. One theory says that the Indo-European language is the source of the word "earth". However, with all the introduced theories, there is an interesting thing that is clear about Earth. Unlike other planets, planet Earth is the only planet whose name has no roots in Greek and Roman mythology. All other planets (Venus, Mercury, Saturn, Jupiter, Uranus, Mars and Neptune) have their roots in these mythologies. Even the dwarf planet Pluto has the same origin.

ERDE?
AARDE?
TERRA?
DUNIA?
ЗЕМЉА?
EPAA?

УГРОЖЕНА ПЛАНЕТА ЗЕМЉА

ENDANGERED EARTH OF EARTH

Многа подручја широм планете су подложна изразито лошим временским условима као што су тропски циклони, урагани или тајфуни, чести земљотреси, клизишта, цунамији, вулканске ерупције, торнада, снијегне буре, поплаве, суше и друге несреће и катастрофе, које управљају животима у тим областима.

Такође, многа подручја представљају загађена подручја затрованог ваздуха и воде, са киселим кишама и токсичним материјама, недостатком вегетације, губитком дивљих животиња, изумрлим врстама, деградираним тлом, испошћеном земљом, ерозијом и најездом штеточина. Људске активности утичу на дугорочну промјену климе и то највише индустријском емисијом угљендиоксида. Очекиване промјене услед овога су ширење озонске рупе, отапање ледника на Арктику, веће варијације температура, значајне промјене климатских услова и глобални пораст нивоа мора.

Мany areas around the world are subject to extremely bad weather conditions such as: tropical cyclones, hurricanes or typhoons, frequent earthquakes, landslides, tsunamis, volcanic eruptions, tornadoes, snowstorms, floods, droughts, and other disasters and catastrophes that greatly affect life in these areas.

Also, many regions are polluted areas with: poisoned air and water, acid rain and toxic substances, vegetation deficiency, loss of wildlife, extinct species, degraded and exhausted soil, erosion and pest infestation. Human activities also affect long-term climate change because of industrial carbon dioxide emissions.

That is why environmental changes such as the ozone hole expansion, Arctic glaciers melting, larger variation in temperature, significant changes in climatic conditions and global sea level rise, are expected.

ХИТНЕ МЈЕРЕ ЗА ОЗДРАВЉЕЊЕ ПЛАНЕТЕ

Како се свијет приближава обиљежавању 50 година од „рођења“ глобалног покрета за заштиту животне средине, вријеме је за поновну процјену шта политичари, компаније и појединци могу учинити како би одговорили на еколошке изазове који угрожавају наше здравље, просперитет, мир и планету.

Међународна конференција „Стокхолм+50“, која ће бити одржана од 2. до 3. јуна ове године, пружа прилику за то. Кључни циљ ове конференције је да се покрене акција ка здравој планети, зарад глобалног просперитета. Једна од главних тема конференције су постизање одрживог и инклузивног опоравка од ковид-19 пандемије. Таква акција је хитно потребна, јер се суочавамо са троструком планетарном кризом која се односи на климатске промјене, природу и губитак биодиверзитета и загађење штетним отпадом.

Позитивна страна Стокхолмске конференције одржане 1972. године представља и то да је иста поставила снажне темеље на којима можемо „градити“ будућност. Неки од њених значајних резултата су: широм свијета је покренуто стварање министарстава животне средине, постигнути су глобални споразуми за заштиту животне средине и основан је Програм Уједињених нација за заштиту животне средине (УНЕП), који је био централна тачка за еколошки покрет. Посљедњих 50 година такође смо видјели и низ мултилатералних еколошких споразума.

Сада је задатак претворити ове обавезе у стварну и смислену акцију. Ово је главни циљ „Стокхолм+50“ конференције. Ова конференција настоји да капитализује трансформативне промјене у нашем односу с природом и наше моделе потрошње и производње. Такође ће се ставити снажан фокус на ангажовање младих и рјешавање наше међугенерациске одговорности.

„Стокхолм+50“ имаће за циљ да убрза спровођење Декаде Уједињених нација за обнављање екосистема, укључујући агенду за одрживи развој 2030, Паришки споразум и оквир глобалног биодиверзитета након 2020. године

„Стокхолм+50“, заједно са Свјетским даном заштите животне средине, биће кључна тачка око које можемо убрзати акцију против троструке планетарне кризе. Ова криза тренутно погађа све на планети и само ће се појачати ако не будемо дјеловали. Вријеме је да се придружимо конференцији „Стокхолм+50“ и дамо свој допринос заштити наше заједничке будућности.

Да би се избјегла суморна будућност у којој ће нас погађати еколошке катастрофе, свијет мора скоро преполовити емисију гасова са ефектом стаклене баште у наредних осам година. То је оно што нам је потребно да бисмо имали прилику задржати раст температуре испод 1,5°С.

Још увијек можемо — са одлучношћу, активизмом и еколошким идејама градити зеленију и просперитетнију будућност.

URGENT ACTION TO ACHIEVE A HEALTHY PLANET

As the world marks 50 years since the birth of the environmental movement, it is time to re-evaluate what politicians, businesses and individuals can do to address the environmental challenges that threaten our health, prosperity, peace and the planet.

Stockholm+50, an international meeting to be held from 2-3 June provides an opportunity to do just that. Key goal of the meeting is to drive action towards a healthy planet for the prosperity of all. One of the main themes of the conference is to achieve a sustainable and inclusive recovery from the COVID-19 pandemic. Such action is urgently needed as we face the triple planetary crisis of climate change, nature and biodiversity loss, and pollution and waste.

On the positive side, the original Stockholm Conference has left a strong legacy upon which we can build. The 1972 meeting triggered the creation of environment ministries around the world, negotiated global agreements to protect the environment and created the United Nations Environment Program (UNEP), which has been central to the environmental movement. The last 50 years have also seen a series of multilateral environmental agreements.

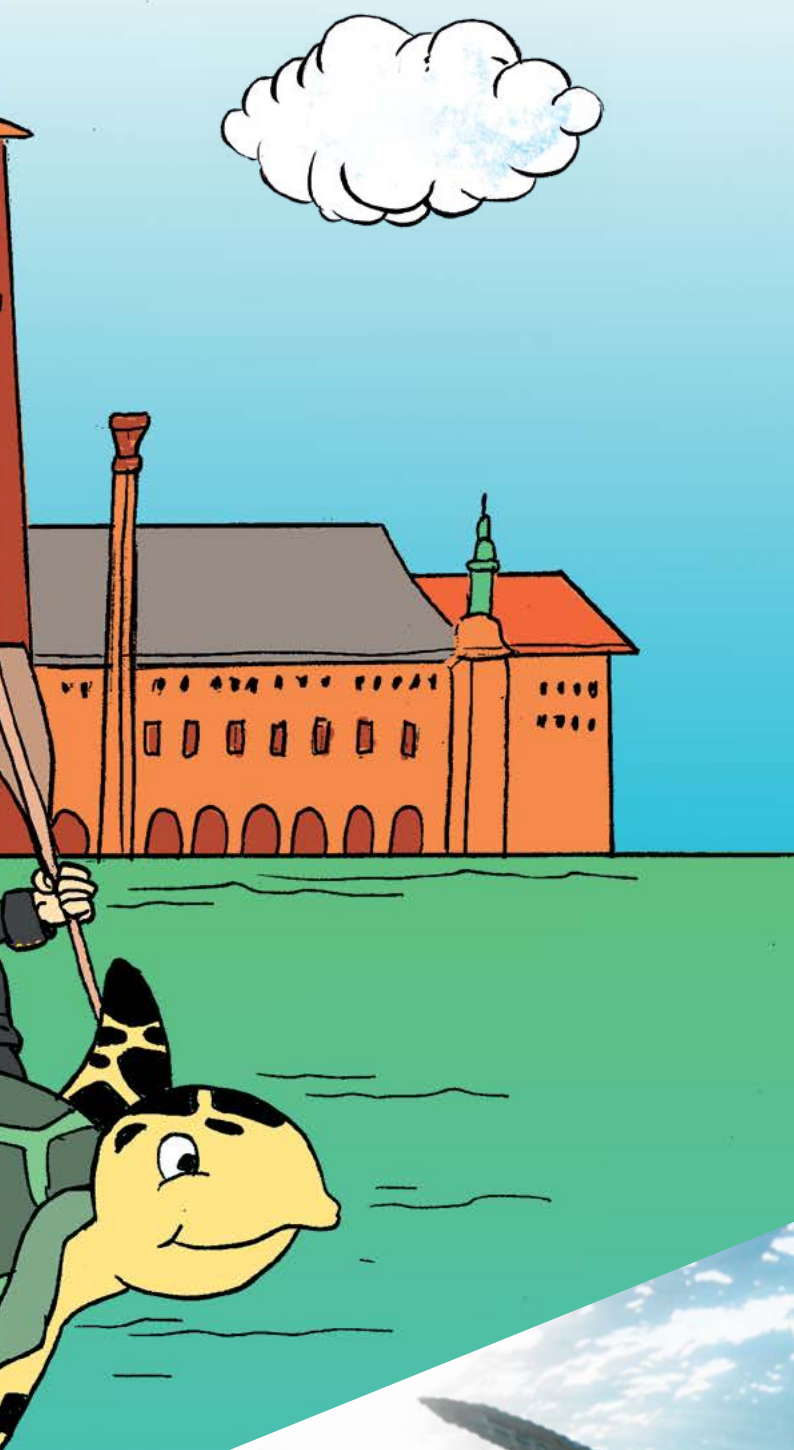
The task now is to turn these commitments into real and meaningful action. This is the chief goal of Stockholm+50. The conference seeks to catalyze transformative change in our relationship with nature and our consumption and production patterns. It will also place a strong focus on meaningful youth engagement and addressing our intergenerational responsibility.

Stockholm+50 will aim to accelerate the implementation of the UN Decade of Action, including the 2030 Agenda for Sustainable Development, the Paris Agreement, and the post-2020 global Biodiversity Framework.

Stockholm+50, along with World Environment Day, will be a key pivot point around which we can accelerate action on the triple planetary crisis. This crisis is affecting everybody on the planet, right now. It will only intensify if we don't act. It is time to get involved with Stockholm+50 and do our part to protect our common future.

To avoid this bleak future, the world must almost halve greenhouse gas emissions over the next eight years. This is what we need to have a shot at holding temperature rise to below 1.5 degrees Celsius.

We still can, with determination, activism and environmental ideas, build a greener and more prosperous future.

2022: ГОДИНА БОРБЕ ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

2022: YEAR OF GLOBAL ENVIRONMENT ACTIONS

И у 2022. години свијет се наставља борити с бројним познатим изазовима: континуираном пандемијом ковид-19, трајним кризама климатских промјена, губитком биодиверзитета, загађењем и отпадом. Ипак, 2022. година могла би се показати као кључна година за животну средину, са заказаним догађајима и конференцијама на високом нивоу, за које се надамо да ће поново покренути међународну сарадњу и колективно дјеловање.

У овој години обиљежиће се два златна јубилеја. Године 1972. свијет је преузео еколошки плашт на историјској Конференцији УН-а о људској животној средини, у Стокхолму. Конференција је чврсто поставила животну средину на листу приоритета влада, цивилног друштва, предузећа и креатора политике, препознајући нераскидиву везу између планете, људског благостања и економског раста. Сада, педесет година касније, састанак „Стокхолм+50“ обиљежиће овај догађај у јуну 2022. године, осврнути се на пола вијека глобалног дјеловања на животну средину и кораке који се морају предузети у будућности.

Конференција у Стокхолму је такође донијела Програм Уједињених нација за заштити животне средине (УНЕП), који има мандат да прати стање животне средине, информира креирање политике са науком и подстиче акцију. Педесет година од тада, УНЕП је користио своју моћ окупљања и ригорозна научна истраживања како би координирао глобалне напоре у рјешавању еколошких изазова. Низ активности ће ове године обиљежити 50. годишњицу УНЕП-а.

УНЕП улази у 2022. са новом „Средњорочној стратегијом“ која садржи седам међусобно повезаних подпрограма за акцију: климатска акција, акција хемикалија и загађења, акција за заштиту природе, научна политика, управљање животном средином, финансије и економске трансформације, и дигиталне трансформације.

Јун ове године биће „активан“ мјесец на еколошком календару. Петог јуна, свијет ће се окупити да прослави Свјетски дан заштите животне средине. Овај дан је израстао у највећу глобалну платформу за заштиту животне средине, са милионима људи који се ангажују у заштити планете. Домаћин овогодишње манифестације биће Шведска, под слоганом кампање „Само једна планета Земља“, с фокусом на одрживо обитавање, у складу са природом.

Иако је ова временска линија еколошких достигнућа доказ шта се може постићи мултилатералним дјеловањем, наука остаје

И н 2022 the world continues to grapple with a number of familiar challenges: the continued COVID-19 pandemic, resurgent wildfires, enduring crises of climate change, biodiversity loss, and pollution and waste. Yet, 2022 could prove to be a seminal year for the environment, with high-level events and conferences scheduled, which are hoped to re-energize international cooperation and collective action.

The coming year will also mark two golden jubilees. In 1972, the world took up the environmental mantle at the historic UN Conference on the Human Environment in Stockholm. The meeting firmly placed the environment on the priority list of governments, civil society, businesses and policymakers, recognizing the inextricable links between the planet, human well-being and economic growth. Now, fifty years later, the Stockholm+50 meeting, in June 2022, will commemorate the event, reflect upon half a century of global environmental action and look forward.

The Stockholm Conference also brought the United Nations Environment Programme (UNEP), the UN entity mandated to monitor the state of the environment, inform policymaking with science and galvanize action. For fifty years since, UNEP has used its convening power and rigorous scientific research to coordinate a global effort to tackle environmental challenges. A series of activities will mark UNEP's 50th anniversary this year.

UNEP is going into 2022 with a new “Medium-Term Strategy” featuring seven interlinked subprogrammes for action: Climate Action, Chemicals and Pollutions Action, Nature Action, Science Policy, Environmental Governance, Finance and Economic Transformations and Digital Transformations.

June will be a busy month on the environmental calendar. On the 5th June, the world will come together to celebrate World Environment Day. Led by UNEP and held annually since 1974, the day has grown to be the largest global platform for environmental outreach, with millions of people engaging to protect the planet. This year's event will be hosted by Sweden, under the campaign slogan “Only One Earth”, with a focus on living sustainably in harmony with nature.

While this timeline of environmental achievements is a proof of what can be achieved through multilateral action, the science remains irrefutable. Unsustainable patterns of consumption and production are fuelling the triple planetary crisis of climate change, nature and biodiversity loss, and pollution and waste. UN Secretary-General António Guterres has warned that the triple crisis is humanity's number one existential threat and that the world is at a crossroads, facing only two choices: breakdown or breakthrough.

непобитна. Неодрживи обрасци потрошње и производње подстичу троструку планетарну кризу: климатске промјене, губитак природе и биодиверзитета и загађења штетним отпадом. Генерални секретар УН-а Антонио Гутереш, упозорио је да је трострука криза највећа egzистенцијална пријетња човјечанству и да се свијет налази на раскрсници и пред само два избора: слом или пробој.

Неколико глобалних догађаја у 2022. години има за циљ подстаћи дијалог и утицати на политичке одлуке за рјешавање троструке кризе. То укључује глобални оквир биодиверзитета након 2020. године, који ће бити усвојен у мају на „ЦОП 15“ конференцији, а који би могао спријечити изумирање више од милион врста, као и УН конференцију о океанима, која ће се одржати у јулу, а која ће настојати заштитити један од наших највиталнијих екосистема.

Стручњаци се надају да ће 2022. бити година пробоја за животну средину.

Several global events in 2022 aim to encourage dialogue and influence policy decisions to address the triple crisis. These include a post-2020 global biodiversity framework, which will be adopted in May at COP 15, and could stave off the extinction of over one million species, and the UN Ocean Conference in July, which seeks to protect one of our most vital ecosystems.

Experts hope that 2022 will be a year of breakthroughs for the environment.

ДЕСЕТ ВОДЕЋИХ ПРИНЦИПА У КАМПАЊИ ЗА ОЖИВЉАВАЊЕ ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ

10 GUIDING PRINCIPLES IN CAMPAIGN TO REVIVE EARTH

2021. године Свјетски дан заштите животне средине покренуо је Декаду Уједињених нација за обнављање екосистема, која има за циљ покренути стотине милиона људи у значајним напорима за излечење планете.

До данас се кампањи придружило 115 земаља које су се обавезале на обнову кључних екосистема попут шума, ријека и пашњака. Свеукупно, ово би ревитализовало преко милијарду хектара површина (подручје веће од Кине). Милиони обичних људи такође су дали подршку Декади УН-а.

Како би помогла у томе, радна група Декаде Уједињених нација за обнављање екосистема објавила је 10 принципа за усмјеравање иницијатива за обнову. Овај велики напор окупио је стотине организација. Поред водећих агенција Декаде, УНЕП и ФАО (координатор Радне групе), Друштво за еколошку обнову (СЕР) и Међународна унија за очување природе и управљање екосистемом (ЦЕМ), дјеловали су као главни организатори.

Принципи, објављени на Свјетском конгресу очувања у Марсеју (Француска), детаљно описују шта дефинише добру праксу обнове екосистема. Они су резултат повратних информација прикупљених од више стотина стручњака за рестаурацију и практичара, укључујући владине службенике, истраживаче, невладине организације, компаније, аутохтоне народе и вјерске вође.

In 2021, World Environment Day initiated the UN Decade on Ecosystem Restoration, which aims to mobilize hundreds of millions of people in a landmark effort to heal the planet.

To date, 115 countries have joined the campaign, making commitments to restore crucial ecosystems like forests, rivers and grasslands. Taken together, these pledges would revitalize over 1 billion hectares, an area larger than China. Millions of people have also given their support to the UN Decade.

To help with that, the UN Decade's Task Force on Best Practices this week released 10 principles to guide restoration initiatives. This major effort brought together hundreds of organizations. Besides Decade Lead Agencies UNEP and FAO (the coordinator of the Task Force), the Society for Ecological Restoration (SER) and the International Union for the Conservation of Nature's Commission for Ecosystem Management (CEM) acted as main convenors.

The principles, released at the World Conservation Congress in Marseille, France, detail what defines good ecosystem restoration practices. They were the result of feedback from hundreds of restoration experts and practitioners, including government officials, researchers, NGOs, businesses, indigenous people, and religious leaders.

Десет принципа које је објавила радна група су:

Принцип 1: Глобални допринос

Здрави екосистеми су темељ свих 17 циљева одрживог развоја (СДГ) и од суштинског су значаја за спречавање климатске катастрофе и масовног изумирања. Успјешна обнова екосистема доприноси постизању СДГ-а и обједињује циљеве три конвенције из Рија, истовремено се бавећи климатским промјенама, губитком биодиверзитета и деградацијом земљишта.

Принцип 2: Широки ангажман

Људи су у срцу обнове. Тренутно, преко 40% свјетске популације пати од исушивања тла, несигурности воде и других штетних утицаја деградације екосистема. Имплементатори обнове требали би укључити људе директно погођене овим проблемима, током цијелог процеса и обратити посебну пажњу на гласове недовољно заступљених и маргинализованих група, као што су аутохтони народи, етничке мањине, жене, млади итд.

Принцип 3: Континуум активности

Не постоји јединствен приступ тешком задатку враћања онога што је изгубљено. Понекад је довољно дати природи простор. Мангрове шуме, на примјер, често израсту саме од себе када се сметње уклоне. Али, екосистеми који су озбиљно деградирани могу захтијевати више напора, као што је садња дрвећа великих размјера. Међутим, постоји једна ствар која је заједничка свим корисним активностима обнове - оне резултирају добити за биодиверзитет и здравље екосистема, а притом доносе корист људима.

Принцип 4: Корист за природу и људе

Иако активности обнове екосистема могу варирати од садње дрвећа и воћа у школским баштама до оживљавања коралних гребена, оне би требале имати за циљ највећу могућу корист. Обнова ни у ком случају не би требало да доведе до даље деградације животне средине или људи који о њој зависе.

Принцип 5: Рјешавање узрока деградације

Обнова екосистема није замјена за очување. Исто тако, у случају климатских акција, недостатак природног угљеника мора ићи руку под руку с декарбонизацијом економије. Стога, ефикасна обнова треба да се ухвати у коштац са покретачима деградације, од директних фактора, као што је екстракција ресурса, до индиректних фактора попут климатских промјена.

Принцип 6: Интеграција знања

Идеја да људи могу вратити деградирани екосистеми има дугу историју у академским круговима и пракси. Да би била успјешна, обнова екосистема треба интегрисати различите врсте знања. То укључује рад научника, али и аутохтона и традиционална знања и искуства локалних заједница. Такође је потребно уврстити, процијенити и учинити доступним најбоље праксе и иновације.

10 principles unveiled by the task force are:

Principle 1: Global Contribution

Healthy ecosystems underpin all 17 Sustainable Development Goals (SDGs) and are essential for preventing climate catastrophe and mass extinction. Successful ecosystem restoration contributes to the achievement of the SDGs and brings together the goals of the three Rio Conventions by simultaneously tackling climate change, biodiversity loss and land degradation.

Principle 2: Broad Engagement

People are at the heart of restoration. Currently, over 40 per cent of the world's population suffers from drying soils, water insecurity and other adverse impacts of ecosystem degradation. Restoration implementers should include affected people throughout the process, and pay special attention to the voices of underrepresented and marginalized groups, such as indigenous peoples, ethnic minorities, women, youth, and others.

Principle 3: Continuum of Activities

There is no one-size-fits-all approach to the difficult task of bringing back what has been lost. Sometimes, it is enough to give nature space. Mangroves, for example, often regrow on their own, once disturbances are removed. But ecosystems that are severely degraded may require more effort, such as large-scale tree planting. The one thing that all good restoration activities have in common is that, they result in a net gain for biodiversity and ecosystem health, while benefitting people.

Principle 4: Benefits to Nature and People

While ecosystem restoration activities can range from planting fruit trees in school gardens to reviving coral reefs, they should aim for the biggest benefits possible. Under no circumstances should restoration lead to further degradation of the environment or the people that depend on it.

Principle 5: Addressing Causes of Degradation

Ecosystem restoration is not a substitute for conservation. Likewise, in the case of climate action, increasing natural carbon sinks needs to go hand-in-hand with the decarbonization of the economy. Effective restoration, therefore, needs to tackle the drivers of degradation, from the direct contributors, such as resource extraction, to indirect factors like climate change.

Principle 6: Knowledge Integration

The idea that humans can bring back degraded ecosystems has a long history in academia and practice. To be successful, ecosystem restoration should integrate various kinds of knowledge. This includes scientific work, but also indigenous and traditional knowledge and the experience of local communities. Best practices and innovations should also be captured, assessed, and made widely available.

Principle 7: Measurable Goals

At the onset of every restoration journey, implementers and those affected by restoration should decide where they want to go. This should

Принцип 7: Мјерљиви циљеви

На сваком почетку рестаурације, они који је спроводе и они на које рестаурација има директан утицај требају одлучити куда желе ићи. Ово би требало укључити постављање дефинисаних циљева као што су број и разноликост стабала која ће се поново посадити, као и економских и друштвених циљева. Све циљеве треба одмјерити у односу на основни план, како би се одредио учинак који је извршила рестаурација.

Принцип 8: Локални и копнени/приморски контексти

Рестаурација је глобална мисија. Да би се Земља оживјела до 2030. године, акција мора обухватити све континенте и океане. Али рестаурација је такође и локалне природе. Мјере које су корисне на једном мјесту могу имати штетне ефекте на другом. На примјер, уношење дрвећа и других врста које нису аутохтоне у некој животној средини, може довести до даље деградације. Обнова мора бити прилагођена локалном контексту.

Принцип 9: Праћење и управљање

Обнова је сложен процес, те је стваран утицај иницијатива тешко предвидјети. Константно праћење је неопходно, како би се осигурало да мјере напредују ка циљевима пројекта. Али не може бити све контролисано. Иницијативе обнове би стога требале слиједити адаптивне праксе управљања и прилагођавати интервенције према потреби.

Принцип 10: Интеграција политике

Рестаурација се не дешава у вакууму. Бројни фактори, укључујући финансирање, могу одредити дугорочни успјех иницијативе. Инструменти управљања, као што су закони и политике, кључни су за одржавање и оживљавање екосистема.

include setting defined targets, such as the number and variety of trees to be replanted, as well as economic and social goals. All targets should be measured against a baseline to determine the impact restoration has made.

Principle 8: Local and Land/Seascape Contexts

Restoration is a global mission. To revive Earth by 2030, action must span all continents and oceans. But restoration also has its local nature. Measures that are beneficial in one place can have adverse effects elsewhere. For example, introducing trees and other species that are not native in a new environment can lead to further degradation. Restoration needs to be tailored to local contexts.

Principle 9: Monitoring and Management

Restoration is complex and real impacts of initiatives are hard to predict. Continuous monitoring is essential to ensure that measures are progressing towards a project's goals. But not everything can be controlled. Restoration initiatives should therefore follow adaptive management practices and adjust interventions as needed.

Principle 10: Policy Integration

Restoration does not happen in a vacuum. A number of factors, including financing, can determine the long-term success of an initiative. Governance instruments, such as laws and policies, are critical to sustaining the revival of ecosystems.

УГРОЖЕНОСТ ОКЕАНА OCEANS AND THE THREATS THEY

Океани обезбеђују храну за милијарде људи и регулишу климу. Без њиховог ефекта хлађења, глобалне температуре би могле порасти до негостољубивих 100°C. Океани производе више од половине кисеоника на Земљи, уз помоћ једне врсте морских бактерија која производи више овог гаса неопходног за живот него све тропске прашуме заједно.

Међутим, људско дјеловање је узело данак у океанима. Према најновијем извјештају Програма Уједињених нација за заштиту животне средине (УНЕП) и Организације за храну и пољопривреду, масовни економски раст посљедњих деценија остварен је на штру еколошког здравља, поготово здравља океана и екосистема у њима.

90% популације великих риба је истребљено, а половина коралних гребена уништена. Људи узимају из океана више него што се може обновити и то доводи до посљедица које је све теже игнорисати.

Оceans provide food for billions of people. They regulate the climate and without their cooling effects, global temperatures could rise to an inhospitable 100°C. Oceans churn out more than half the planet's oxygen, with one type of marine bacteria, *Prochlorococcus*, producing more of the life-sustaining gas than all tropical rainforests combined.

But human activity has taken a toll on the oceans. According to a recent report made by the United Nations Environment Program (UNEP) and

the Food and Agriculture Organization, the massive economic growth of recent decades has come at the cost of ecological health, especially of the health of the oceans and their ecosystems.

With 90 per cent of big fish populations depleted, and half of coral reefs destroyed, humans are taking more from the ocean than can be replenished, with consequences that are increasingly difficult to ignore.

ПОРУКЕ СА ОБИЉЕЖАВАЊА СВЈЕТСКОГ ДАНА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 2021. ГОДИНЕ MESSAGES OF 2021 WORLD ENVIRONMENT DAY

На Свјетски дан заштите животне средине 2021. године, јасна порука је одјекнула широм свијета: Морамо лијечити планету и почети одмах са активностима заједно (читава планета), јер свако има улогу у оживљавању болесних екосистема у свијету.

Водећи еколошки догађај, Програм УН-а за заштиту животне средине (УНЕП) 2021. године, био је и прослава у част планете Земље и уједно позив на акцију, јер је то такође означило званично покретање Декаде Уједињених нација за обнављање екосистема, која има за циљ да мобилише стотине милиона људи да спријече, зауставе и преокрену деградацију екосистема.

У свијету који се још увијек потреса од разарања узрокованог пандемијом ковид-19, политички лидери, активисти, умјетници, компаније и појединци, млади и стари, окупили су се иза поруке која буди наду за природу. Под овим се подразумјевају улагања у „економију обнове“ која може обезбиједити милионе радних мјеста у екологији.

Током виртуелне гала свечаности, поводом почетка Декаде УН-а, Генерални секретар УН-а, Антонио Гутереш, упозорио је да можда управо достижемо „тачку без повратка за планету“, док човјечанство пустоши екосистеме. Али је и примјетио да још има времена да се промјени наратив, јер морамо поново засадити и заштитити наше шуме, очистити наше ријеке и мора и озеленити наше градове.

На свечаности поводом обиљежавања Свјетског дана заштите животне средине у Исламабаду, пакистански премијер Имран Кан је рекао да свијет мора исправити свој курс у наредних 10 година, излажући амбициозан пројекат његове земље под називом „Цунами од десет милијарди стабала“, који има за циљ да се посади 10 милијарди стабала до 2023. године.

Обнова екосистема може помоћи да се врати изгубљени биодиверзитет, створи продуктивно земљиште за пољопривреду, обезбиједи радна мјеста, обнове природни тампони против зоонозних болести (болести које прелазе са животиња на људе) и помогне угроженим заједницама да се прилагоде климатским промјенама.

Међутим, само обнова екосистема неће ријешити наше проблеме. Морамо зауставити даље уништавање екосистема, кроз реформу пољопривреде, промјеном начина на који грађимо

Оn 2021 World Environment Day, a clear message resonated across the globe: we must heal the planet, we must start now and we must work together (the whole planet) because everyone has a role to play in reviving the world's ailing ecosystems.

The UN Environment Program's (UNEP) flagship environmental event in 2021 was both, a celebration of the planet and a rallying call for action, as it also marked the formal launch of the UN Decade on Ecosystem Restoration, which aims to mobilize hundreds of millions of people to prevent, stop and reverse the degradation of ecosystems.

In a world still reeling from the devastation caused by the COVID-19 pandemic, political leaders, activists, artists, businesses and individuals, young and old, rallied behind a message of hope for nature, recognizing that pandemic recovery stimulus packages offer a once-in-a-lifetime opportunity to shift investments towards a "restoration economy" that can provide millions of green jobs.

During a virtual gala to launch the UN Decade, UN Secretary-General António Guterres warned that we may be reaching "the point of no return for the planet" as humanity ravages ecosystems. But he noted there was still time to change the narrative because we have to replant and protect our forests, to clean up our rivers and seas, and to make our cities green.

At the World Environment Day launch event in Islamabad, Pakistan's Prime Minister Imran Khan said that the world must correct its course over the next 10 years, showcasing the country's ambitious "Ten Billion Tree Tsunami" Project, which aims to plant 10 billion trees by 2023.

Ecosystem restoration can help bring back lost biodiversity, create productive land for agriculture, provide jobs, restore nature's buffers against zoonotic diseases (diseases transmitted from animals to humans), and helps vulnerable communities to adapt to changing climate.

But ecosystem restoration alone won't solve all of our problems. We must stop further ecosystem destruction by reforming agriculture, changing how we build our cities, decarbonizing our economies, and moving to circular economic models. Restoration, as a quick-acting solution, can buy us time to make these transformations.

The urgent case for ecosystem restoration was made clearer in a new UNEP and partners' report. It found that ecosystem degradation affects the well-being of an estimated 3.2 billion people, or 40 per cent of the world's population.

наше градове, декарбонизацијом наших економија и преласком на циркуларне економске моделе. Рестаурација, као брзо рјешење, може нам купити вријеме да извршимо ове трансформације.

Ургентност за обнову екосистема је јаснија у новом извјештају УНЕП-а и партнера. Утврђено је да деградација екосистема утиче на живот око 3,2 милијарде људи, што чини 40% свјетске популације.

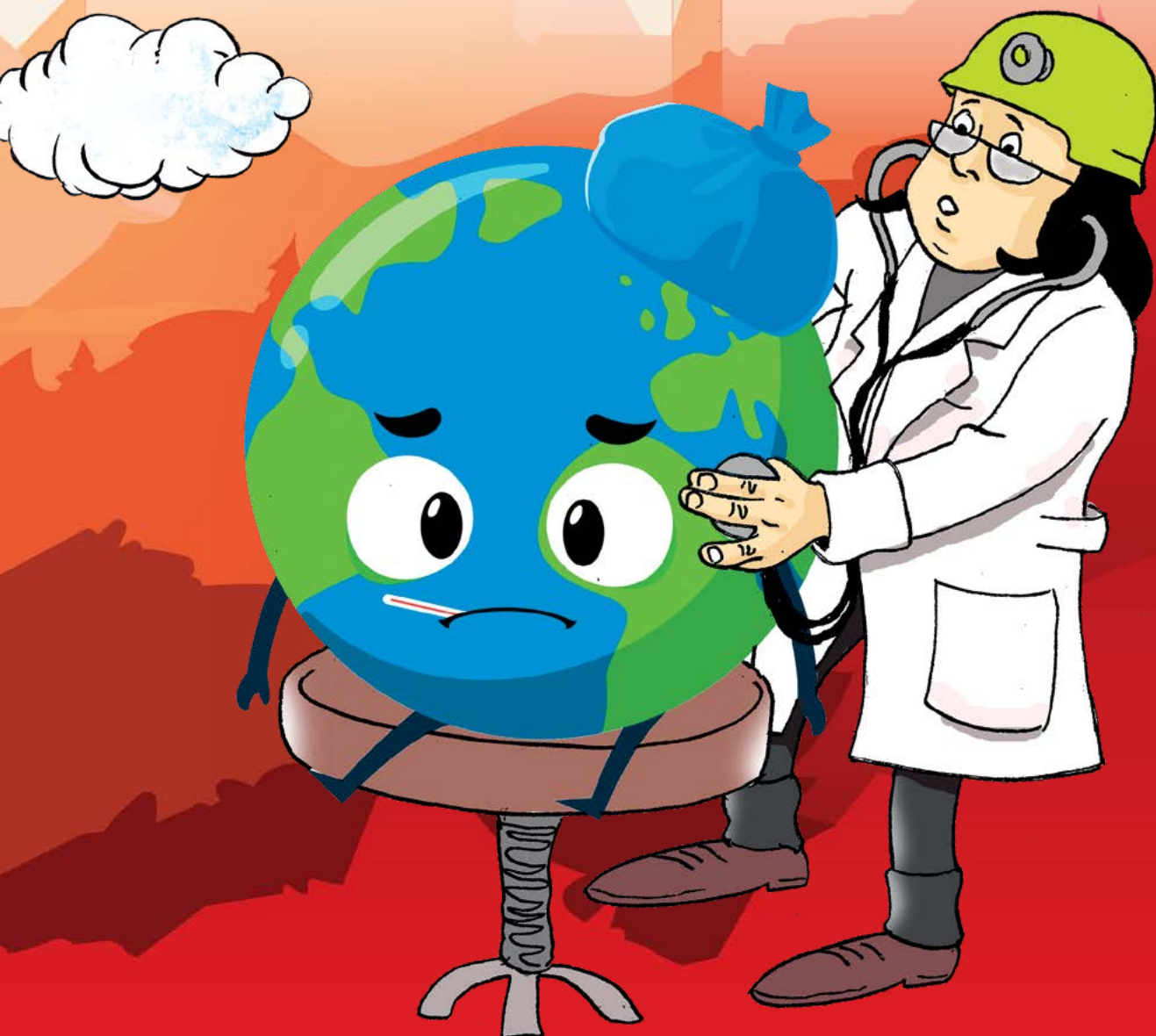
У извјештају је утврђено да обнова, ако се комбинује са заустављањем даље конверзије природних екосистема, може помоћи да се избјегне 60% очекиваног изумирања биодиверзитета. То такође може донијети економске и социјалне користи. На примјер, само агрошумарство би могло повећати сигурност хране за 1,3 милијарде људи.

Многи су се придружили на друштвеним мрежама, учествујући у „Снап изазову“, како би показали како ће промијенити понашање. Седам узастопних сати, 5. јуна 2021. године, хаштаг #WorldEnvironmentDay (Свјетски дан заштите животне средине) био је хаштаг број један у свијету, а 10 сати је био међу 10 најчешће коришћених хаштагова. У Индији је био најпопуларнији хаштаг током 12 узастопних сати.

The report found that restoration, if combined with stopping further conversion of natural ecosystems, may help avoid 60 per cent of expected biodiversity extinctions. It can also bring economic and social benefits. For example, agroforestry alone could increase food security for 1.3 billion people.

Many joined in on social media, taking part in a Snap Challenge to show how they will change their behavior to be part of #GenerationRestoration. For seven consecutive hours on June 5, #WorldEnvironmentDay was the number one hashtag in the world, and for 10 hours, it was among the 10 most used hashtags. In India, it was the top trending hashtag for 12 consecutive hours.

In collaboration with TikTok, UNEP challenged users on the content platform, to share their ecosystem restoration action, by using the #GenerationRestoration hashtag. Videos with this hashtag (#), have been viewed more than 65 million times.

ДАН ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ EARTH DAY

Earth Day 2022 Theme Invest In Our Planet

For More Details
www.earthreminder.com

Сваке године, 22-ог априла обиљежава се Међународни дан планете Земље у циљу скретања пажње људима на значај очувања природе и спречавања негативних посљедица по животну средину.

Обиљежавање овог дана иницирао је амерички сенатор Гајролд Нелсон. Значај обиљежавања тог датума је упозорење на опасности које пријете животу на Земљи, екосистемима и урбаним зонама, услед развоја индустрије, повећане потрошње енергије, глобалног загријевања и климатских промјена, како би свјетска популација постала свјесна своје одговорности према планети на којој живи и тако смањила негативан утицај на животну средину.

Стручњаци упозоравају да је велики број биљних и животињских врста широм свијета пред изумирањем, што озбиљно доводи до нарушавања читавог екосистема и биолошке разноврсности. Као кључне узроке изумирања врста, биолози наводе уништавање станишта људском активношћу, неконтролисано експлоа-

Every year, on April 22, the whole planet celebrates International Earth Day, in order to draw people's attention to the importance of nature conservation and negative environmental consequences prevention.

The celebration of this day was initiated by US Senator Gayrold Nelson. The importance of the Date celebrating is a warning of the dangers that threaten life on Earth, ecosystems. and urban areas, due to industrial development, increased energy consumption, global warming and climate change. In this way, we strive to make the world's population aware of its own responsibilities towards the planet and to coax people to reduce the negative environmental impact.

Experts warn that a large number of the world's plant and animal species are on the verge of extinction, which seriously leads to disruption of the whole ecosystem and biological diversity. In accordance to biologists, habitats destruction, uncontrolled exploitation of all Earth's sources and its flora and fauna, as well as environmental pollution, are. the main causes of species extinction.

тацијом свих извора Земље и њеног биљног и животињског свијета, као и загађењем животне средине.

Тема овогодишњег Међународног дана планете Земље је „Акција климе“, са нагласком на климатске промјене. Људи су несумњиво највећи кривци мијењања климе читаве планете и нарушавања природне равнотеже својим активностима: климатским промјенама (глобално загријевање услед „ефекта стаклене баште“), крчењем шума, губитком станишта, трговином животињама и криволовом, неодрживом пољопривредом и загађењем пестицидима. Посљедице су далекосежне, а као крајњи „корисник“ јавља се човјек, који страда од негативних посљедица по здравље због својих сопствених поступака.

Идеја обиљежавања Дана планете Земље представљена је на конференцији УНЕСКО-а 1969. године, а 2009. године Генерална скупштина Уједињених нација службено је прогласила 22. април међународним Даном планете Земље.

Основи циљ обиљежавања овог дана је да се људи широм свијета подсјете у каквом је стању природа планете на којој живе, као и да се становништву укаже на проблеме екосистема, на загађење насељених мјеста и на то како се може побољшати квалитет животне средине.

Пожељно би било да не исцрпљујемо екосистеме претјераном експлоатацијом у секторима индустрије, пољопривреде, шумарства, управљања водним ресурсима, инфраструктуре и енергетике, лова, риболова и туризма. Способности екосистема да ублаже наше негативно дјеловање се смањује и већ осјећамо драстичне економске, друштвене и климатске посљедице. Чињенице су да имамо само једну планету на којој живимо, да су природни ресурси ограничени, те да их ми трошимо брже него што се они природно могу обновити.

Тренутно се сусрећемо с двије велике кризе, једна је борба против ковид-19 пандемије, а друга надолazeћа катастрофа везана за климатске промјене. У прилог томе свједоче извештаји да се на Балкану није много тога промјенило, а Београд, Сарајево, Скопље и други градови региона су међу најзагађенијима на свијету.

Свјетска организација за природу наводи да је неопходно да људи сачувају природни капитал и окрену се одрживој производњи и мудријој потрошњи. Важно је да се усмјеримо на праведну и одрживу пољопривредну производњу, смањење отпада, ублажавање климатских промјена, на једнак приступ природним ресурсима, као и на интегрисани приступ обнављању и учешћу у очувању природе, које би, такође, требало да промијени став према животној средини.

Исто тако потребна нам је храброст и одлучност да престанемо са уништавањем природе, солидарност, емпатија, поштовање и вјеровање да је промјена могућа. Прије свега промјена става да је допринос појединца мали, јер је заједно наша колективна активност у очувању природе јача и моћнија.

“Climate Action” is the theme of this year’s International Earth Day, with an emphasis on climate change. Human behaviour is, undoubtedly, most responsible for climate change and for natural balance disturbance, on our planet. This leads to climate change (global warming due to “Greenhouse effect”), deforestation, habitat loss, trade and poaching, unsustainable agriculture and pesticide pollution. The consequences are far-reaching, and the end users are people who suffer from negative health consequences because of their own misdoing.

The idea of Earth Day Celebration was presented at the UNESCO conference in 1969, and the UN General Assembly officially designated 22 April as International Earth Day through a resolution adopted in 2009.

It’s a special celebration aiming to bring together people from around the world to remember that planet Earth is our home, as well as to point at ecosystem problems, pollution of populated areas, and how it is possible to improve the quality of the environment.

We should not deplete ecosystems by performing overexploitation in the sectors of industry, agriculture, forestry, water resources management, infrastructure and energy, hunting, fishing and tourism. The ability of ecosystems to mitigate our harmful actions is diminishing and we are already feeling drastic economic, social and climatic consequences. It is the fact that we have only one planet we are living on, but we consume its natural resources faster than they can be renewed in a natural way, not caring about the fact that they are limited.

We are currently facing two major crises. One is the fight against COVID-19 pandemic, and another impending disaster is related to climate change. These claims are supported by evidence that there are no positive changes in the Balkans. Belgrade, Sarajevo, Skopje and other cities in the region are among the most polluted in the world.

The World Nature Organization states that natural capital saving, sustainable production and wiser consumption are crucial for all people. It is important to focus on sustainable agricultural production, waste reduction measures, climate change mitigation and equal access to natural resources, as well as to take an integrated approach to regeneration and conservation of nature, which should also change the environmental attitude.

We also need courage and determination to stop destroying our environment. More than anything, we need solidarity, empathy, respect and faith in a changing world. We need to change the view that individual contribution is negligible. When we are together, our collective activity in nature conservation is getting stronger.

ПОГУБАН УТИЦАЈ ЉУДИ НА ПЛАНЕТУ

THE DEVASTATING HUMAN IMPACT ON THE PLANET

Ово су само неки од запањујућих података којих би требали бити свјесни сваки пут када олако одбацимо пластичну кесу или испустимо опасну хемикалију у природну средину:

- Сваке године нестане између 1.000 и 10.000 пута више природних врста него што је то био случај у задњих 60 милиона година
- Популација инсеката у Њемачкој смањила се за 75% у задњих 28 година. Податак забрињава због тога што се 80% биљних врста ослања на пчеле и друге инсекте код опрашивања, а 60% птичјих врста храни се инсектима
- Невјероватна пријетња надвила се над главе наших најближих природних рођака примата. Њих 60% је погођено изумирањем
- Више од 650.000 морских сисара страда од опреме за риболов у свијету
- Број птичјих врста је у стрмоглавом опадању: угрожено је чак 40% врста, а свака осма птица на планети налази се пред изумирањем
- У сљедећих десет година изумријеће бројне врсте из рода мачака, попут тигрова и леопарда
- Климатске промјене можда најбруталније утичу на изумирање гуштера, чак 40% њих нестаће до 2080. године

НЕКОЛИКО ЈЕДНОСТАВНИХ ПРИМЈЕРА КОЈЕ СВИ МОЖЕМО САМИ НАПРАВИТИ КАКО БИ ПОМОГЛИ ЗЕМЉИ:

- Умјесто да се возимо властитим аутомобилима, морамо више да шетамо, возимо бицикл и ролере, трчимо и користимо јавни превоз. На тај начин ћемо уштедјети на гориву, а нећемо додатно загађивати животну средину.
- Пластичне кесе замијенити платненим, а употребу остале пластике смањити на минимум. Пластичне боце рециклирати. Природи је потребно око 1.000 година да разгради само један пластични предмет, док је за пластичну кесу потребно око 240 година.

Тhese are just some of the astounding data we should be aware of, every time we discard a plastic bag sloppily or drop a dangerous chemical in the natural environment:

- The rapid loss of species, on an annual basis, is estimated to be between 1,000 and 10,000 times higher than the natural extinction rate in the last 60 million years
- Insect populations in Germany have decreased by 75% in the last 28 years. The fact is worrying because 80% of plant species relies on bees and other insects when pollinating, and 60% of bird species feed on insects
- An incredible threat is hovering above our closest primate relatives. 60% of them are affected by extinction
- More than 650,000 marine mammals in the world suffer due to fishing equipment.
- The number of bird species is declining sharply: as much as 40% are endangered species, and every eighth bird on the planet is on the verge of extinction
- In the next ten years, many species of cats will be extinct, like tigers and leopards
- Climate change is the most brutal threat to lizards. As many as 40% of them will disappear by 2080

A FEW SIMPLE EXAMPLES THAT WE CAN ALL DO TO HELP EARTH:

- Instead of driving our own cars, we should walk more, ride bikes and rollerblades, run and use public transportation. That way, we would save on fuel and protect the environment.
- Replace plastic bags with canvas and reduce plastic consumption to a minimum. Recycle plastic bottles. It takes about 1,000 years to break down just one plastic subject, while a plastic bag takes about 240 years.
- Close the tap while brushing your teeth, washing your hands, or applying shampoo and showering gel. Using less water will make Earth happier. Up to 7.5 liters of water can be saved with just one teeth brushing.

• Затворити чесму док се перу зуби, руке или наноси шампон и гел за туширање – тако се потроши мање воде, а Земља ће бити срећнија. До 7,5 литара воде може се уштедети са само једним прањем зуба.

• Обичне батерије замијенити онима који се пуне. Производња батерија угрожава животну средину и потребно је искориштене батерије правилно одложити код овлаштеног сакупљача отпада. Батерије спадају у опасан отпад и за разградњу им треба до 2 милиона година.

• У домаћинству уместо папирнатих убруса користити кухињске крпе. Ако престанемо користити папирне производе ствара се мање смећа.

• Потребно је да се разврстава отпад и одлаже у предвиђене контејнере за пластику, стакло и папир. Отпад није смеће и може се лако рециклирати и опет искористити.

• Производити органску храну која није третирана хемикалијама и користити средства за хигијену која носе ознаку да су од природних састојака.

• Најдјелотворнији начин за борбу против глобалног отопљења је садња великог броја стабала. Уколико смо у могућности и прилици требамо засадити дрвеће и воћке у двориште или љековите биљке у саксије на балкону.

• Одјећу, обућу и друге ствари које не користимо, не требамо бацати, већ их можемо поклонити коме су потребне или их искористити за друге намјене.

• Replace ordinary batteries with rechargeable ones. Battery production endangers the environment and it is necessary to dispose of old batteries properly, with an authorized waste collector. Batteries are hazardous waste and it takes up to 2 million years to decompose.

• Use kitchen towels in your household, instead of paper towels and napkins. If we stop using paper products, we will make less trash.

• It is necessary to sort the waste and dispose of it in the containers provided for plastic, glass and paper. Waste is not garbage and can be easily recycled and reused.

• Produce organic food that has not been treated with chemicals, and use hygiene products that are labeled as natural.

• The most effective way to combat global warming is planting a large number of trees. If it is possible for us, we should plant trees and fruit trees in our yard, or medicinal plants in pots on our balconies.

• Clothes, shoes and other things we don't use, shouldn't be thrown away. We can give them to whoever needs them or use them for other purposes.

ШТА СВЕ ЧИНИ НАШУ ПЛАНЕТУ ЈЕДИНСТВЕНОМ? WHAT MAKES OUR PLANET UNIQUE?

Земља је једина планета Сунчевог система која није названа по грчким или римским боговима.

Највеће је густине у односу на остале планете у окружењу.

Земља је направљена од много различитих материјала. Алуминијум, калцијум, никл, сумпор, магнезијум, силицијум, кисеоник и гвожђе су минерали од којих се састоји.

Процењује се да наша Земља има површину од приближно 510 милиона квадратних километара.

Земља се налази у нашем Сунчевом систему. Наш соларни систем се налази у Ориону. Орион се налази унутар галаксије Млијечни пут. Многи научници мисле да у галаксији Млијечни пут постоји много других планета величине Земље – можда чак и милијарде!

Земљин сателит Мјесец се формирао отприлике у вријеме када је и Земља формирана – прије око 4,5 милијарди година.

Горњи део Земље назива се Сјеверни пол, а доња тачка се назива Јужни пол.

Највеће локалне девијације на стјеновитој Земљиној површини су Монт Еверест (8.848 метара надморске висине) и Маријански ров (10.911 метара испод површине мора), док је најнижа надморска висина на копну обале Мртвог мора.

У Либији је 1922. године измјерена највиша температура на површини Земље икада, 57.8°C.

На Антарктику је 1983. године измјерена још фасцинантнија температура од -89.2°C. То је најнижа икада забиљежена температура. Антарктик је посебан и по својој количини леда, једнакој количини воде у Атлантском океану. У његовом најсувљем дијелу ниједна кап воде није пала већ 2 милиона година.

Сјеверни и Јужни пол замијене се сваких неколико хиљада година. На примјер, да сте имали компас прије 800.000 година, показао би вам да је Сјеверни пол (Арктик) на Антарктику (Јужном полу). Научници не знају зашто је то тако.

Earth is the only planet in the solar system that was not named after Greek or Roman gods.

It has the highest density compared to other planets in the region.

Earth is composed of many different materials. Aluminum, calcium, nickel, sulfur, magnesium, silicon, oxygen and iron are minerals of which it is made up.

It is estimated that Earth's surface is an area of approximately 510 million square kilometers.

Earth is in our solar system. Our solar system is located in Orion. Orion is located within the Milky Way galaxy. Many scientists think that, in the Milky Way galaxy, many other planets are the same size as Earth, maybe even billions.

Earth's satellite, the Moon, was formed around the same time as Earth - about 4.5 million years ago.

The upper part of Earth is called the North Pole, and the lower point is called the South pole.

The largest local deviations, on the rocky surface of Earth, are Mont Everest (8,848 m ASL) and the Mariana Trench (10,911 BSL), while the lowest altitudes are on the mainland coast of The Dead Sea.

The highest temperature, ever registered on Earth, was 57.8 °C (136.0 °F). This was recorded in 1922, in Libya.

Even more fascinating, the lowest natural temperature ever recorded at ground level on Earth is -89.2 °C (-128.6 °F; 184.0 K) in Antarctica, in 1983. Antarctica is special in its amount of ice, which is equal to the amount of water in the Atlantic Ocean. The driest place in Antarctica have seen no rain for nearly 2 million years.

During a pole reversal, Earth's magnetic north and south poles swap locations every few hundred thousand years. Imagine your compass pointing south instead of north. If you were alive to see it 800,000 years ago, it would have been the Magnetic South Pole. Scientists are still puzzled because of that phenomenon

НАЈВИША И НАЈДУБЉА ТАЧКА НА ЗЕМЉИ

Монт Еверест

највиши је планински врх на Земљи
и највиша тачка на земаљској континенталној кори

Локација

Планински врх је дио ланца
Хималаја у Азији

8,848м
Монт Еверест

5 km
4 km
3 km
2 km
1 km
0 km
1 km
2 km
3 km
4 km
5 km

Маријански ров

је најдубљи дио свјетских океана
и најдубље мјесто на Земљиној кори

10,911м
Маријански ров

Локација

налази се на западу Сјеверног Тихог океана,
источно и јужно од Маријанских острва,
близу Гвама

"ГРОСС" Д.О.О. ГРАДИШКА ПЈ СРЕБРЕНИЦА
Рудник олова и цинка Сасе Сребреница
"GROSS" DOO GRADIŠKA, SECTION SREBRENICA
Lead and Zinc Ore Mine SASE, Srebrenica

БУКВАР
ЗДРАВЉА

2022